Apsaugos užtikrinimas. Europos Sąjungos gairės dėl žmogaus teisių gynėjų

I. TIKSLAS

1. Žmogaus teisių gynėjų rėmimas jau seniai yra Europos Sąjungos išorės santykių politikos žmogaus teisių srityje sudedamoji dalis. Šių gairių tikslas – teikti praktinius patarimus, stiprinant ES veiklą šioje srityje. Šios gairės gali būti naudojamos visų lygių santykiuose su trečiosiomis šalimis ir daugiašaliuose žmogaus teisių forumuose, siekiant palaikyti ir stiprinti esamas Sąjungos pastangas remti ir skatinti pagarbą teisei ginti žmogaus teises. Be to, gairėse numatoma, kad Sąjunga gali įsikišti, jei žmogaus teisių gynėjams iškyla pavojus, ir siūlomos praktinės paramos ir pagalbos žmogaus teisių gynėjams priemonės.

   Svarbi gairių sudedamoji dalis – remti specialiąsias JT Žmogaus teisių tarybos procedūras, įskaitant JT specialųjį įgaliotinį žmogaus teisių gynėjų klausimais bei atitinkamus regioninius žmogaus teisių gynėjų apsaugos mechanizmus. Gairės padės ES atstovybėms (ES valstybių narių ambasadoms ir konsulatams bei Europos Komisijos delegacijoms) formuoti požiūrį į žmogaus teisių gynėjus. Kadangi šių gairių pagrindinis tikslas yra atkreipti dėmesį į konkrečias žmogaus teisių gynėjų problemas, jos taip pat padeda apskritai stiprinti ES žmogaus teisių politiką.

II. SĄVOKŲ APIBRĖŽIMAS

2. Siekiant šiose gairėse apibrėžti žmogaus teisių gynėjo sąvoką, remiamasi JT deklaracija dėl asmenų, grupių ir visuomenės organų teisės ir atsakomybės remti ir ginti visuotinai pripažintas žmogaus teises ir pagrindines laisves 1 veiklos dalimi (žr. I priedą), kurioje teigiama, kad „kiekvienas asmuo individualiai ar kartu su kitais turi teisę siekti, kad žmogaus teisės ir pagrindinės laisvės būtų ginamos ir įgyvendinamos nacionaliniu ir tarptautiniu lygiu“.

3. Žmogaus teisių gynėjai yra tie asmenys, grupės ir visuomenės organai, kurie remia ir gina visuotinai pripažintas žmogaus teises ir pagrindines laisves. Žmogaus teisių gynėjai siekia, kad būtų remiamos ir ginamos civilinės ir politinės teisės; taip pat remiamos, ginamos ir įgyvendinamos ekonominės, socialinės ir kultūrinės teisės. Žmogaus teisių gynėjai taip pat remia ir gina įvairių grupių, pavyzdžiui, vietos bendruomenių, narių teises. Sąvokų apibrėžimas neapima tų asmenų ar grupių, kurie griebiasi smurto ar jį propaguoja.

III. ĮVADAS

4. ES remia Deklaracijos dėl asmenų, grupių ir visuomenės organų teisės ir atsakomybės remti ir ginti visuotinai pripažintas žmogaus teises ir pagrindines laisves principus. Nors už žmogaus teisių rėmimą ir apsaugą visų pirma atsako valstybės, ES pripažįsta, kad remiant žmogaus teises svarbų vaidmenį atlieka asmenys, grupės ir visuomenės organai. Žmogaus teisių gynėjai:

- teikia pažeidimus patvirtinančius dokumentus;

- siekia veiksmingos aukų teisinės gynybos, teikiant teisinę, psichologinę, medicininę ar kitokią pagalbą; ir

- kovoja su nebaudžiamumo atmosfera, kuri pasitarnauja slepiant nuolatinius ir pasikartojančius žmogaus teisių ir pagrindinių laisvių pažeidimus; ir

- propaguoja žmogaus teisų gynimo kultūrą ir skleidžia informaciją apie žmogaus teisių gynėjus nacionaliniu, regioniniu ir tarptautiniu lygiu.

5. Savo veikloje žmogaus teisių gynėjai dažnai kritikuoja vyriausybių politiką ir veiksmus. Tačiau vyriausybės neturėtų to suprasti kaip priešiškumo. Pagrindinis principas – sudaryti galimybę laisvai reikšti mintis ir laisvai diskutuoti apie vyriausybės politiką ir veiksmus; tai yra išbandytas ir patikrintas būdas pagerinti žmogaus teisių apsaugos lygį. Žmogaus teisių gynėjai vyriausybėms gali padėti remti ir ginti žmogaus teises. Dalyvaudami konsultacijose, jie gali vaidinti esminį vaidmenį padedant rengti atitinkamų įstatymų projektus ir sudarant nacionalinius planus bei strategijas žmogaus teisių srityje. Šis vaidmuo taip pat turėtų būti pripažįstamas ir remiamas.

6. ES patvirtina, kad žmogaus teisių gynėjų veikla laikui bėgant vis plačiau pripažįstama. Jie vis geriau užtikrina asmenų, kurių teisės pažeidžiamos, apsaugą. Tačiau šie pasiekimai pareikalavo didelės kainos: patys gynėjai vis dažniau tampa išpuolių taikiniais, o jų teisės pažeidžiamos daugelyje šalių. ES mano, kad svarbu užtikrinti žmogaus teisių gynėjų saugumą ir ginti jų teises. Be to, nagrinėjant žmogaus teisių gynėjų klausimą, svarbu atkreipti dėmesį į lyčių aspektą.

IV. VEIKLOS GAIRĖS

7. Šių gairių veiklos dalis skirta nustatyti veiksmingo veikimo būdus ir priemones pagal bendrąją užsienio ir saugumo politiką, kad būtų remiami ir ginami žmogaus teisių gynėjai.

Stebėsena, ataskaitos ir įvertinimas

8. Prašoma, kad ES atstovybių vadovai teiktų reguliarias ataskaitas apie žmogaus teisių padėtį šalyse, kuriose jie yra akredituoti. Kad palengvintų šią užduotį, Tarybos žmogaus teisių darbo grupė (COHOM) priėmė faktų pateikimo formas. Pagal šias formas atstovybės savo ataskaitose turėtų atkreipti dėmesį į žmogaus teisių gynėjų padėtį, ypač nurodydamos grasinimų žmogaus teisių gynėjams ar išpuolių prieš juos atvejus. Todėl atstovybių vadovai turėtų suprasti, kad institucinė struktūra gali turėti daugiausiai įtakos žmogaus teisių gynėjų gebėjimui saugiai imtis savo veiklos. Visos įstatyminės, teisminės, administracinės ar kitos atitinkamos priemonės, kurių ėmėsi valstybės, kad apgintų asmenis nuo bet kokio smurto, grasinimų keršyti, *de facto* ar *de jure* nepalankios diskriminacijos, spaudimo ar kitokio savavališko veiksmo, atsiradusio dėl asmens teisėto naudojimosi kuria nors iš JT Žmogaus teisių gynėjų deklaracijoje nurodytų teisių, yra šiuo atžvilgiu svarbios.

9. Prašoma, kad ES atstovybių vadovai nagrinėtų žmogaus teisių gynėjų padėtį per vietos žmogaus teisių darbo grupių posėdžius. Kai to prašoma, atstovybių vadovai Tarybos žmogaus teisių darbo grupei (COHOM) turėtų teikti rekomendacijas dėl galimų ES veiksmų, įskaitant grasinimų žmogaus teisių gynėjams ir išpuolių prieš juos pasmerkimą, demaršus ir viešus pareiškimus, jei žmogaus teisių gynėjams kyla tiesioginis ar rimtas pavojus. Atstovybių vadovai, siekdami paremti žmogaus teisių gynėjus, kuriems kyla tiesioginis ar rimtas pavojus, gali nuspręsti imtis skubių veiksmų vietos lygiu ir apie savo veiksmus pateikti ataskaitą COHOM ir kitoms atitinkamoms darbo grupėms, kurioje būtų rekomendacijos dėl galimybių vykdyti tolesnę veiklą, susijusią su Europos veiksmais. Atstovybių vadovai savo ataskaitose taip pat turėtų pranešti apie ES veiksmų veiksmingumą. Be to, atstovybės turėtų skirti ypatingą dėmesį konkretiems pavojams, kurie kyla žmogaus teisų gynėjoms.

10. Atstovybių vadovų ataskaitos ir kita susijusi informacija, pavyzdžiui, specialiojo pranešėjo žmogaus teisių gynėjų klausimais, kitų JT specialiųjų pranešėjų ir pagal Sutartis įsteigtų organų, Europos Tarybos žmogaus teisių komisijos nario bei nevyriausybinių organizacijų ataskaitos ir rekomendacijos, įgalins COHOM ir kitas atitinkamas darbo grupes nustatyti aplinkybes, dėl kurių reikia ES veiksmų, bei nuspręsti, kokių veiksmų imtis, arba tam tikrais atvejais Politiniam ir saugumo komitetui (PSK) / Tarybai teikti rekomendacijas dėl tokių veiksmų.

ES atstovybių vaidmuo remiant ir ginant žmogaus teisių gynėjus

11. Daugelyje trečiųjų šalių ES atstovybės (ES valstybių narių ambasados ir Europos Komisijos delegacijos) yra pagrindinė Sąjungos ir jos valstybių narių bei žmogaus teisių gynėjų sąsaja tose šalyse. Todėl jos turi suvaidinti svarbų vaidmenį įgyvendinant ES žmogaus teisių gynėjų politiką. Dėl to ES atstovybės turėtų stengtis pasirinkti aktyvią žmogaus teisių gynėjų politiką. Tuo pat metu jos turėtų suprasti, kad dėl ES veiksmų tam tikrais atvejais žmogaus teisių gynėjai gali sulaukti grasinimų ar išpuolių. Todėl prireikus jos turėtų konsultuotis su žmogaus teisių gynėjais dėl veiksmų, kuriuos reikėtų numatyti. Jeigu veiksmų imtasi ES vardu, ES atstovybės turėtų suteikti informacijos žmogaus teisių gynėjams ir (arba) jų šeimoms. Priemonės, kurių galėtų imtis ES atstovybės:

- rengti vietos strategijas šioms gairėms įgyvendinti, ypač daug dėmesio skiriant žmogaus teisių gynėjoms. ES atstovybės turėtų turėti omenyje, kad šios gairės yra susijusios su žmogaus (pilietines, kultūrines, ekonomines, politines ar socialines) teises propaguojančiais ir jas ginančiais gynėjais. ES atstovybės žmogaus teisių gynėjus ir jų organizacijas turėtų įtraukti į vietos strategijų rengimą ir jų įgyvendinimo stebėseną;

- kasmet surengti ne mažiau kaip vieną žmogaus teisių gynėjų ir diplomatų posėdį, kuriame, be kita ko, būtų aptarta vietos padėtis žmogaus teisių srityje, šioje srityje vykdoma ES politika ir ES gairių dėl žmogaus teisių įgyvendinimo vietos strategijos taikymas;

- glaudžiai koordinuoti ir dalintis informacija apie žmogaus teisių gynėjus, įskaitant tuos, kuriems gresia pavojus;

- palaikyti tinkamus ryšius su žmogaus teisių gynėjais, įskaitant jų priėmimą atstovybėse ir lankymąsi jų veiklos vietose; šiuo tikslu galėtų būti nagrinėjamas, jei būtina vadovaujantis naštos pasidalijimo principu, specialiųjų ryšių palaikymo pareigūnų skyrimas;

- prireikus aiškiai pripažinti žmogaus teisių gynėjus ir jų darbą, atitinkamai pasitelkiant žiniasklaidą, įskaitant internetą ir naujas informacijos bei ryšių technologijas, viešuosius ryšius, rengiant vizitus ar kviečiant juos pas save įteikti jiems skirtus apdovanojimus;

- prireikus aplankyti įkalintus arba namų arešto sąlygomis laikomus žmogaus teisių gynėjus ir dalyvauti jų teisme kaip stebėtojams.

Pagarbos žmogaus teisių gynėjams skatinimas santykiuose su trečiosiomis šalimis ir daugiašaliuose forumuose

12. ES tikslas – paveikti trečiąsias šalis, kad jos vykdytų savo įsipareigojimus gerbti žmogaus teisių gynėjų teises ir ginti juos nuo nevalstybinių veikėjų išpuolių ir grasinimų. Santykiuose su trečiosiomis šalimis ES, kai manys esant reikalinga, pareikš, kad būtina, jog visos šalys tvirtai pripažintų atitinkamas tarptautines normas bei standartus ir jų laikytųsi, ypač JT deklaracijos. Bendras tikslas turėtų būti sukurti aplinką, kurioje žmogaus teisių gynėjai galėtų laisvai veikti. ES pareikš, kad jos tikslai yra neatsiejama žmogaus teisių politikos dalis, ir pabrėš, kad jai labai svarbi žmogaus teisių gynėjų apsauga. Siekiant šių tikslų bus imtasi šių veiksmų:

- pirmininkaujančiai valstybei narei, vyriausiajam įgaliotiniui bendrajai užsienio ir saugumo politikai arba generalinio sekretoriaus-vyriausiojo įgaliotinio asmeniniam atstovui žmogaus teisių klausimais, ES specialiesiems įgaliotiniams ir pasiuntiniams, valstybių narių ar Europos Komisijos atstovams lankantis trečiosiose šalyse, susitikimai su žmogaus teisių gynėjais, kurių metu bus nagrinėjami konkretūs atvejai ir žmogaus teisių gynėjams vykdant veiklą iškilę klausimai, tam tikrais atvejais bus būtinai įtraukti į vizitus tose šalyse;

- ES ir trečiųjų šalių bei regioninių organizacijų politiniuose dialoguose, kai tinka, bus nagrinėjama žmogaus teisių gynėjų padėtis. ES pabrėš, kad ji remia žmogaus teisių gynėjus bei jų veiklą ir, esant reikalui, kels konkrečius susirūpinimą keliančius klausimus. ES pasirūpins, kad žmogaus teisių gynėjai tinkamiausiomis sąlygomis galėtų dalyvauti rengiant, stebint ir vertinant dialogą pagal ES gaires dialogo žmogaus teisių klausimais srityje;

- ES atstovybių ir ES valstybių narių ambasadų vadovai trečiųjų šalių valdžios institucijoms primins įsipareigojimus įgyvendinti veiksmingas priemones žmogaus teisių gynėjams, kuriems yra iškilęs ar gali iškilti pavojus, apsaugoti;

- bus glaudžiai dirbama su kitomis panašiai mąstančiomis ir panašų požiūrį turinčiomis šalimis, ypač JT Žmogaus teisių taryboje ir JT Generalinėje Asamblėjoje;

- prireikus bus rekomenduojama šalims, kurioms taikoma Žmogaus teisių tarybos visuotinė reguliari peržiūra suderinti teisės aktus ir praktiką su JT deklaracija dėl žmogaus teisių gynėjų;

- bus remiamas esamų regioninių žmogaus teisių gynėjų apsaugos mechanizmų, pavyzdžiui, žmogaus teisių gynėjų koordinacinio centro, Europos saugumo ir bendradarbiavimo organizacijos Demokratinių institucijų ir žmogaus teisių biuro nacionalinių žmogaus teisių institucijų, Afrikos žmogaus ir tautų teisių komisijos bei Amerikos žmogaus teisių komisijos Specialiojo žmogaus teisių gynėjų skyriaus, stiprinimas ir bus steigiami atitinkami mechanizmai regionuose, kuriuose jų nėra.

Parama JT Žmogaus teisių tarybos specialiosioms procedūroms, įskaitant specialųjį pranešėją žmogaus teisių gynėjų klausimais

13. ES pripažįsta, kad JT Žmogaus teisių tarybos specialiosios procedūros (ir jas vykdantys asmenys bei grupė: specialieji pranešėjai, specialieji įgaliotiniai, nepriklausomi ekspertai ir darbo grupės) yra esminės tarptautiniu mastu dedant pastangas apginti žmogaus teisių gynėjus, nes jie yra nepriklausomi ir nešališki, jie gali veikti ir viešai pasisakyti prieš žmogaus teisių gynėjų teisių pažeidimus visame pasaulyje ir lankytis šalyse. Nors specialusis pranešėjas žmogaus teisių gynėjų klausimais šiuo atžvilgiu turi konkretų vaidmenį, kitų specialiųjų procedūrų atveju jų įgaliojimai žmogaus teisių gynėjams yra ne mažiau svarbūs. ES veiksmai, remiant specialiąsias procedūras, bus tokie:

- raginti, kad valstybės JT specialiųjų procedūrų prašymus apsilankyti šalyje priimtų kaip normą;

- skatinti per ES atstovybes, kad vietos žmogaus teisių bendruomenės ir žmogaus teisių gynėjai naudotųsi JT specializuotais organais (angl. UN thematic mechanisms), tačiau neapsiribojant tik tuo, kad būtų sudarytos sąlygos ryšiams su minėtais organais ir žmogaus teisių gynėjais užmegzti bei jų tarpusavio keitimuisi informacija;

- kadangi specialiųjų procedūrų organai negali vykdyti įgaliojimų dėl atitinkamų resursų stokos, ES valstybės narės padės, kad Vyriausiojo žmogaus teisių komisaro valdybai būtų skiriama pakankamai lėšų iš bendrojo biudžeto.

Praktinė parama žmogaus teisių gynėjams, įskaitant paramą, teikiamą vadovaujantis plėtros politika

14. Europos Sąjungos ir valstybių narių programos, kuriomis siekiama remti demokratijos procesų bei institucijų plėtrą ir skatinti bei ginti žmogaus teises besivystančiose šalyse, pavyzdžiui, Europos priemonė demokratijai ir žmogaus teisėms remti, yra plataus masto praktinės paramos, skirtos padėti žmogaus teisių gynėjams, dalis. Jos gali apimti valstybių narių vystomojo bendradarbiavimo programas, bet nebūtinai jomis apsiriboti. Praktinę paramą gali sudaryti:

- žmogaus teisių gynėjų, taip pat NVO, kurios skatina ir gina žmogaus teisių gynėjų veiklą, rėmimas, pavyzdžiui, kuriant pajėgumus ir vykdant visuomenės informuotumo gerinimo programas, bei palankesnių sąlygų NVO, žmogaus teisių gynėjų ir nacionalinių žmogaus teisių gynėjų institucijų bendradarbiavimui sudarymas;

- nacionalinių žmogaus teisių rėmimo ir apsaugos organų, steigiamų pagal Paryžiaus principus, įskaitant nacionalines žmogaus teisių institucijas, ombudsmenų tarnybas ir žmogaus teisių komisijas, steigimo ir veiklos skatinimas ir rėmimas;

- pagalba kuriant tarptautinius žmogaus teisių gynėjų tinklus, įskaitant sąlygų sudarymą žmogaus teisių gynėjų susitikimams ES ir ne ES šalyse;

- pastangos užtikrinti, kad žmogaus teisių gynėjai trečiosiose šalyse galėtų naudotis ištekliais užsienyje, įskaitant finansinius išteklius, ir kad juos būtų galima informuoti apie tuos išteklius bei priemones tų išteklių prašyti;

- užtikrinimas, kad žmogaus teisių mokomosiomis programomis būtų skleidžiama informacija apie, *inter alia*, JT Žmogaus teisių gynėjų deklaraciją;

- greitos pagalbos žmogaus teisių gynėjams, kuriems gresia pavojus trečiosiose šalyse, ir jų apsaugos priemonių numatymas, pavyzdžiui, jei taikoma, išduodant jiems vizas skubos tvarka ir sudarant palankias sąlygas juos laikinai priimti ES valstybėse narėse.

Tarybos darbo grupių vaidmuo

15. Pagal jai suteiktus įgaliojimus COHOM, savo veiklą glaudžiai derindama ir bendradarbiaudama su kitomis atitinkamomis Tarybos darbo grupėmis, nuolat prižiūrės, kaip įgyvendinamos Gairės dėl žmogaus teisių gynėjų ir kokių imamasi tolesnių priemonių. Tarybos žmogaus teisių darbo grupė (COHOM):

- skatins, kad žmogaus teisių gynėjų klausimas būtų integruotas į atitinkamas ES politikos sritis ir veiklą;

- tam tikrais laiko tarpais peržiūrės, kaip įgyvendinamos šios gairės;

- toliau nagrinės papildomus atitinkamus bendradarbiavimo su JT ir kitais tarptautiniais bei regioniniais mechanizmais žmogaus teisių gynėjų rėmimo srityje būdus;

- atitinkamai kasmet, tarpininkaujant Politiniam ir saugumo komitetui (PSK) ir Nuolatinių atstovų komitetui (COREPER), Tarybai teiks ataskaitas apie pažangą, padarytą įgyvendinant šias gaires.

Declaration on the Right and Responsibility of Individuals, Groups and Organs of Society to Promote and Protect Universally Recognized Human Rights and Fundamental Freedoms

The General Assembly,

Reaffirming the importance of the observance of the purposes and principles of the Charter of the United Nations for the promotion and protection of all human rights and fundamental freedoms for all persons in all countries of the world,

Reaffirming also the importance of the Universal Declaration of Human Rights2 and the International Covenants on Human Rights as basic elements of international efforts to promote universal respect for and observance of human rights and fundamental freedoms and the importance of other human rights instruments adopted within the United Nations system, as well as those at the regional level,

Stressing that all members of the international community shall fulfil, jointly and separately, their solemn obligation to promote and encourage respect for human rights and fundamental freedoms for all without distinction of any kind, including distinctions based on race, colour, sex, language, religion, political or other opinion, national or social origin, property, birth or other status, and reaffirming the particular importance of achieving international cooperation to fulfil this obligation according to the Charter,

Acknowledging the important role of international cooperation for, and the valuable work of individuals, groups and associations in contributing to, the effective elimination of all violations of human rights and fundamental freedoms of peoples and individuals, including in relation to mass, flagrant or systematic violations such as those resulting from apartheid, all forms of racial discrimination, colonialism, foreign domination or occupation, aggression or threats to national sovereignty, national unity or territorial integrity and from the refusal to recognize the right of peoples to self-determination and the right of every people to exercise full sovereignty over its wealth and natural resources,

Recognizing the relationship between international peace and security and the enjoyment of human rights and fundamental freedoms, and mindful that the absence of international peace and security does not excuse non-compliance,

Reiterating that all human rights and fundamental freedoms are universal, indivisible, interdependent and interrelated and should be promoted and implemented in a fair and equitable manner, without prejudice to the implementation of each of those rights and freedoms,

Stressing that the prime responsibility and duty to promote and protect human rights and fundamental freedoms lie with the State,

Recognizing the right and the responsibility of individuals, groups and associations to promote respect for and foster knowledge of human rights and fundamental freedoms at the national and international levels,

Declares:

Article 1

Everyone has the right, individually and in association with others, to promote and to strive for the protection and realization of human rights and fundamental freedoms at the national and international levels.

Article 2

1. Each State has a prime responsibility and duty to protect, promote and implement all human rights and fundamental freedoms, inter alia, by adopting such steps as may be necessary to create all conditions necessary in the social, economic, political and other fields, as well as the legal guarantees required to ensure that all persons under its jurisdiction, individually and in association with others, are able to enjoy all those rights and freedoms in practice.

2. Each State shall adopt such legislative, administrative and other steps as may be necessary to ensure that the rights and freedoms referred to in the present Declaration are effectively guaranteed.

Article 3

Domestic law consistent with the Charter of the United Nations and other international obligations of the State in the field of human rights and fundamental freedoms is the juridical framework within which human rights and fundamental freedoms should be implemented and enjoyed and within which all activities referred to in the present Declaration for the promotion, protection and effective realization of those rights and freedoms should be conducted.

Article 4

Nothing in the present Declaration shall be construed as impairing or contradicting the purposes and principles of the Charter of the United Nations or as restricting or derogating from the provisions of the Universal Declaration of Human Rights,2 the International Covenants on Human Rights and other international instruments and commitments applicable in this field.

Article 5

For the purpose of promoting and protecting human rights and fundamental freedoms, everyone has the right, individually and in association with others, at the national and international levels:

(a) To meet or assemble peacefully;

(b) To form, join and participate in non-governmental organizations, associations or groups;

(c) To communicate with non-governmental or intergovernmental organizations.

Article 6

Everyone has the right, individually and in association with others:

(a) To know, seek, obtain, receive and hold information about all human rights and fundamental freedoms, including having access to information as to how those rights and freedoms are given effect in domestic legislative, judicial or administrative systems;

(b) As provided for in human rights and other applicable international instruments, freely to publish, impart or disseminate to others views, information and knowledge on all human rights and fundamental freedoms;

(c) To study, discuss, form and hold opinions on the observance, both in law and in practice, of all human rights and fundamental freedoms and, through these and other appropriate means, to draw public attention to those matters.

Article 7

Everyone has the right, individually and in association with others, to develop and discuss new human rights ideas and principles and to advocate their acceptance.

Article 8

1. Everyone has the right, individually and in association with others, to have effective access, on a non-discriminatory basis, to participation in the government of his or her country and in the conduct of public affairs.

2. This includes, inter alia, the right, individually and in association with others, to submit to governmental bodies and agencies and organizations concerned with public affairs criticism and proposals for improving their functioning and to draw attention to any aspect of their work that may hinder or impede the promotion, protection and realization of human rights and fundamental freedoms.

Article 9

1. In the exercise of human rights and fundamental freedoms, including the promotion and protection of human rights as referred to in the present Declaration, everyone has the right, individually and in association with others, to benefit from an effective remedy and to be protected in the event of the violation of those rights.

2. To this end, everyone whose rights or freedoms are allegedly violated has the right, either in person or through legally authorized representation, to complain to and have that complaint promptly reviewed in a public hearing before an independent, impartial and competent judicial or other authority established by law and to obtain from such an authority a decision, in accordance with law, providing redress, including any compensation due, where there has been a violation of that person's rights or freedoms, as well as enforcement of the eventual decision and award, all without undue delay.

3. To the same end, everyone has the right, individually and in association with others, inter alia:

   (a) To complain about the policies and actions of individual officials and governmental bodies with regard to violations of human rights and fundamental freedoms, by petition or other appropriate means, to competent domestic judicial, administrative or legislative authorities or any other competent authority provided for by the legal system of the State, which should render their decision on the complaint without undue delay;

   (b) To attend public hearings, proceedings and trials so as to form an opinion on their compliance with national law and applicable international obligations and commitments;

   (c) To offer and provide professionally qualified legal assistance or other relevant advice and assistance in defending human rights and fundamental freedoms.

4. To the same end, and in accordance with applicable international instruments and procedures, everyone has the right, individually and in association with others, to unhindered access to and communication with international bodies with general or special competence to receive and consider communications on matters of human rights and fundamental freedoms.

5. The State shall conduct a prompt and impartial investigation or ensure that an inquiry takes place whenever there is reasonable ground to believe that a violation of human rights and fundamental freedoms has occurred in any territory under its jurisdiction.

Article 10

No one shall participate, by act or by failure to act where required, in violating human rights and fundamental freedoms and no one shall be subjected to punishment or adverse action of any kind for refusing to do so.

Article 11

Everyone has the right, individually and in association with others, to the lawful exercise of his or her occupation or profession. Everyone who, as a result of his or her profession, can affect the human dignity, human rights and fundamental freedoms of others should respect those rights and freedoms and comply with relevant national and international standards of occupational and professional conduct or ethics.

Article 12

1. Everyone has the right, individually and in association with others, to participate in peaceful activities against violations of human rights and fundamental freedoms.

2. The State shall take all necessary measures to ensure the protection by the competent authorities of everyone, individually and in association with others, against any violence, threats, retaliation, de facto or de jure adverse discrimination, pressure or any other arbitrary action as a consequence of his or her legitimate exercise of the rights referred to in the present Declaration.

3. In this connection, everyone is entitled, individually and in association with others, to be protected effectively under national law in reacting against or opposing, through peaceful means, activities and acts, including those by omission, attributable to States that result in violations of human rights and fundamental freedoms, as well as acts of violence perpetrated by groups or individuals that affect the enjoyment of human rights and fundamental freedoms.

Article 13

Everyone has the right, individually and in association with others, to solicit, receive and utilize resources for the express purpose of promoting and protecting human rights and fundamental freedoms through peaceful means, in accordance with article 3 of the present Declaration.

Article 14

1. The State has the responsibility to take legislative, judicial, administrative or other appropriate measures to promote the understanding by all persons under its jurisdiction of their civil, political, economic, social and cultural rights.

2. Such measures shall include, inter alia:

   (a) The publication and widespread availability of national laws and regulations and of applicable basic international human rights instruments;

   (b) Full and equal access to international documents in the field of human rights, including the periodic reports by the State to the bodies established by the international human rights treaties to which it is a party, as well as the summary records of discussions and the official reports of these bodies.

3. The State shall ensure and support, where appropriate, the creation and development of further independent national institutions for the promotion and protection of human rights and fundamental freedoms in all territory under its jurisdiction, whether they be ombudsmen, human rights commissions or any other form of national institution.

Article 15

The State has the responsibility to promote and facilitate the teaching of human rights and fundamental freedoms at all levels of education and to ensure that all those responsible for training lawyers, law enforcement officers, the personnel of the armed forces and public officials include appropriate elements of human rights teaching in their training programme.

Article 16

Individuals, non-governmental organizations and relevant institutions have an important role to play in contributing to making the public more aware of questions relating to all human rights and fundamental freedoms through activities such as education, training and research in these areas to strengthen further, inter alia, understanding, tolerance, peace and friendly relations among nations and among all racial and religious groups, bearing in mind the various backgrounds of the societies and communities in which they carry out their activities.

Article 17

In the exercise of the rights and freedoms referred to in the present Declaration, everyone, acting individually and in association with others, shall be subject only to such limitations as are in accordance with applicable international obligations and are determined by law solely for the purpose of securing due recognition and respect for the rights and freedoms of others and of meeting the just requirements of morality, public order and the general welfare in a democratic society.

Article 18

1. Everyone has duties towards and within the community, in which alone the free and full development of his or her personality is possible.

2. Individuals, groups, institutions and non-governmental organizations have an important role to play and a responsibility in safeguarding democracy, promoting human rights and fundamental freedoms and contributing to the promotion and advancement of democratic societies, institutions and processes.

3. Individuals, groups, institutions and non-governmental organizations also have an important role and a responsibility in contributing, as appropriate, to the promotion of the right of everyone to a social and international order in which the rights and freedoms set forth in the Universal Declaration of Human Rights and other human rights instruments can be fully realized.

Article 19

Nothing in the present Declaration shall be interpreted as implying for any individual, group or organ of society or any State the right to engage in any activity or to perform any act aimed at the destruction of the rights and freedoms referred to in the present Declaration.

Article 20

Nothing in the present Declaration shall be interpreted as permitting States to support and promote activities of individuals, groups of individuals, institutions or non-governmental organizations contrary to the provisions of the Charter of the United Nations.

Annex to Annex I

Relevant international instruments

- The Universal Declaration of Human Rights
- The International Covenant on Civil and Political Rights
- The International Covenant on Economic, Social and Cultural Rights
- The Convention Against Torture and other Cruel, Inhuman or Degrading Treatment or Punishment
- The Convention on the Rights of the Child
- The Convention on the Elimination of Discrimination Against Women
- The Convention on the Elimination on all Forms of Racial Discrimination
- The European Convention on Human Rights, its protocols and the relevant case law of the European Court of Human Rights
- European Social Charter/Revised European Social Charter
- African Charter for Human and Peoples' Rights
- American Convention on Human Rights
- Geneva Conventions on the Protection of Victims of War and its Protocols as well as customary rules of humanitarian law applicable in armed conflict
- The 1951 Convention regarding the Status of Refugees and its 1967 Protocol
- The Rome Statute of the International Criminal Court
- Declaration on the Right and Responsibility of Individuals, Groups and Organs of Society to Promote and Protect Universally Recognized Human Rights and Fundamental Freedoms.